

6/12

Berlin,

som under tolv år varit tyranniets centrum, har sedan nazismens fall visat sig förtjäna äran av att vara frihetens och västerlandets utpost. Söndagens val utgör en lysande bekräftelse på det omringade Västberlins motståndskraft. Valdeltagandet var 90,4 proc., trots att kommunisterna saboterade valet. Vid 1948 års val, då kommunisterna, likaledes uppmanade till röststrejk, var valdeltagandet 88 proc. År 1946, då kommunisterna deltog under beteckningen socialistiskt enhetsparti, erövrade de vid 86 proc. valdeltagande nära 20 proc. av rösterna. Den ryska terrorn i Östtyskland och det ryska hotet mot Västberlin har alltså oavbrutet stärkt den demokratiska opinionen. I belysningen av denna utveckling blir det klart hur totalt fiktiv anslutningen till den kommunistiska enhetslistan är i den ryska zonen.

I övrigt förtjänar betonas att socialdemokraterna, som vid en rad tyska val under senare tid gått framåt, i Berlin sett sin valmanskår minskad från 60 till under 45 proc., medan det liberala partiet (FDP) nära nog fördubblat sitt relativa röstetal (23,1 proc.) och de kristliga demokraterna någorlunda hållit sin ställning (24,7 proc.). Ätminstone till en del antas denna förskjutning bero på att den socialdemokratiska propagandan mot upprustning försvagat partiets ställning i denna stad, som lever i särskilt stark oro för en rysk aggression. En rad partier som tidigare inte uppträtt i Berlin (det konservativa "tyska partiet" och flyktingspartiet i första rummet) har inte kunnat hota de tre stora och klart demokratiska partiernas ställning. I det hela är valet en seger för den tyska folkstyrelsen och ett förkrossande nederlag för extremister av alla kategorier.

Atombomben och krisen

Om atombomben tillgreps skulle det innebära "att världen fullständigt har råkat i händerna på de onda krafterna", förklarar den indiske premiärministern Nehru; atombomben har "blivit en symbol för den förkroppsligade ondskan". Tanken är förstäligen, om också dess utformning färgas av mystik. Då den första atombomben för över fem år sedan föll i Hiroshima hade vi alla visioner av förintelse och undergång; minnen av profetior och skräckbilder smälte samman med de torra uppgifterna i tidningarnas telegram. Även om debatten kring atombomben sedan blivit realistisk och ofta präglad av skepsis i fråga om bombens militära betydelse, har intrycket från dessa dagar för många förblivit bestämmande. En ny fasa föddes hos mänskligheten — tanken att jorden och dess folk skulle slitas sönder av ett redskap som människorna själva uppfunnit och som representerade kulmen i deras arbete på att göra naturens krafter till sina tjänare.

Andra politiker och författare har uttryckt liknande tankar med större rimlighet och moderation. Atombomben får inte begagnas i dagens läge, skriver exempelvis den utmärkta tidningen Information; den får utnyttjas — om det över huvud kan tänkas ske — endast vid "ett klart och brottsligt hot mot mänskligheten som inte kan avvärras bättre på ett annat sätt och då det av praktiskt taget alla erkännes att situationen är av denna beskaffenhet". Uppenbarligen vill man härmed framhålla att USA inte har moralisk rätt att använda atombomben såvida västeuropeiska stater gör invändningar.

Meddelanden från USA tyder däremot på att en stark opinion — om den är förhärskande inom de breda lagren eller ej skall lämnas därhän — kräver atombombens omedelbara utnyttjande mot den kinesiska aggressionen. Och även de som inte går så långt är kritiska mot alla försök från västeuropeisk sida

att förmå USA att vare sig av principiella skäl eller av hänsyn till europeisk opinion lämna atomvapnet obegagnat. "Vi bör säga ifrån tydligt och klart att ingen nation, vare sig Storbritannien eller någon annan, kan tillåta sig att inlägga något veto mot användningen av något vapen vi äger, inklusive atombomben", det uttalandet i en ansedd tidning uttrycker säkerligen en i USA dominerande uppfattning.

I själva kärnfrågan synes det, hur väl man än förstår Nehrus känsla, helt irrationellt att ställa sig avvisande till varje begagnande av atombomben. Vi vet alla att USA:s monopol på eller väldiga försprång i fråga om detta vapen varit och är det viktigaste värdet för de fria stater som ännu finns kvar i och utanför Europa. Vi är vid ett ögonblicks reflexion klara på att det inte kan vara mera brottsligt att åstadkomma ett visst mått av förstörelse med en bomb än med tusen bomber. Att ett så fruktansvärt vapen kan och får begagnas blott i nödfall är självklart, men ingen har heller tänkt sig något annat. Den synpunkt som framförs i Information är i grunden lika ohållbar. Får amerikanska atombomber fällas för att hjälpa Danmark eller Sverige mot Ryssland, men inte för att hjälpa Sydkorea mot Kina? Är amerikanerna skyldiga att hellre låta hundratusentals unga män stupa i Östasien än att gripa till den mest effektiva av sina resurser? Frågorna behöver blott ställas för att svaret måste vara givet.

Åsikten att atombomben är ett yttersta medel som det kan vara en skyldighet att bruka, eventuellt även i denna kris, torde delas av de flesta debattörer. Tidningen Arbetaren — karaktäristiskt nog nästan den enda svenska tidning som öppet behandlar denna fråga — förklarar att USA inte kan väntas tveka "då det slutligen gäller bolsjevikiskt världsherravälde"; tidningen säger sig visserligen inte vilja avge ett moraliskt

omdöme, men den kan inte antas föredra "ett bolsjevikiskt världsherravälde" framför atombombning. Manchester Guardian ställer frågan om "vi (i ett nödläge) skulle avstå från fördelen av våra bästa vapen, flyget och atombomben", och svaret blir: "Naturligtvis inte. Det skulle finnas den starkaste motvilja mot att bomba Manchuriet eller börja ett atomkrig. Det skulle här vara fråga om ett yttersta medel. Men det är just detta fall debatten gäller."

Med detta är naturligtvis inte sagt att atombomben bör komma till användning i dagens kris. Lösningen av denna praktiska fråga beror på många omständigheter, som här kan antydvas men inte bedömas. Vilken effekt kunde atombomben väntas göra i den föreliggande strategiska situationen; uttalanden tyder på att den amerikanska militärledningen tvivlar på effektiviteten i en atombombning av de spridda kinesiska styrkorna. Måste en atombombning av mera lokal karaktär leda till ett allmänt atomkrig mot Kina eller rent av till ett tredje världskrig, i vilket atombomben skulle bli Västerlandets centrala vapen? Dessa

frågor sammanhänger med en rad andra tekniska och politiska problem: antalet atombomber som står till förfogande, möjligheten att skydda Västeuropa från en total, om också tillfällig ockupation, utsikten att genom förhandlingar nå en uppgörelse som inte får prägeln av kapitulation, reaktionen i Asien, Europa och USA.

Väsentligt synes vara att vid övervägandet av denna och andra frågor de västeuropeiska staterna inte söker driva USA till en politik som åtminstone i detta land måste betraktas som en eftergiftspolitik av Münchenmodell och som är ägnad att minska den amerikanska sammanhållningen med de svagare demokratierna och stärka den amerikanska isolationismen. Faran härav framgår av de starkt kritiska uttalandena i amerikansk press och radio; dess bättre måste Atlees klara lojalitetsförklaring i gårdagens tal till pressmännen ha motverkat denna kritik. Den största faran är en rad genom motsättningar mellan demokratierna betingade eftergifter, som sprider défaitism gentemot kommunismen.